

РЕШЕНИЕ

№ 2669

гр. София, 15.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 127 СЪСТАВ, в публично заседание на тринадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЯНА М. ФИЛИПОВА

при участието на секретаря МАРИЯ Т. СТОЯНОВА
като разгледа докладваното от ЯНА М. ФИЛИПОВА Гражданско дело № 20221110156657 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба, уточнена с молба от 21.11.2022 г., от С. Н. К. против (фирма), в която са изложени твърдения, че между ищеца и (фирма) бил сключен Договор за паричен заем № *****, по силата на който на ищеца бил предоставен заем в размер на 1600 лева. Съгласно чл. 4 от съглашението заемателят следвало да представи обезпечение по кредита – две физически лица, които следвало да отговарят на определени изисквания на заемотателя, поръчители или банкова гаранция в полза на институцията отпуснала кредита. Страната поддържа, че в деня на встъпване в заемното правоотношение по сочения контракт ищецът с посредничеството на (фирма) сключил с ответното дружество Договор за предоставяне на гаранция № *****, по силата на който (фирма) поело задължение да обезпечи задължението на ищеца, за което той следвало да заплати възнаграждение на дружеството-гарант в размер общо на 800 лева, което било разсрочено за срока на договора за кредит, като дължимите вноски се кумулирали към вноските по договора за заем. В исковата молба са развити съображения, че договорът за поръчителство е акцесорен на договора за кредит, поради което действителността му е обусловена от действителността на главния договор. В допълнение доколкото договорът за заем се явява потребителски по смисъла на Закона за потребителския кредит, то клаузите на акцесорния договор за поръчителство попадат под обхвата на законовите разпоредби в защита на потребителите. Ищецът поддържа, че в договора за паричен заем неправилно е определен годишния процент на разходите (ГПР), тъй като в него не е включено възнаграждението, дължимо от ищеца по Договора за предоставяне на поръчителство, като същевременно сключването на соченото съглашение с ответното дружество било част от условията за отпускане на заема, възнаграждението за поръчителство било елемент от дължимата от потребителя погасителна вноска и било отнапред предвидено. В заключение в исковата молба са изложени доводи, че договорът за паричен заем е нищожен като сключен в нарушение на изискванията на чл. 11, ал.1, т.10 във вр. с чл.22 ЗПК, тъй като не е налице съществен елемент от неговото съдържание, а именно не е посочен действителният годишния процент на разходите, поради

което и акцесорното съглашение за поръчителство се явява недействително. Ищецът поддържа, че договорът за поръчителство е нищожен, като противоречащ на чл. 138 ЗЗД, тъй като страни по сделката са поръчителя и длъжника, а не кредиторът и поръчителя, като сключен без правно основание доколкото на потребителя не се предоставя услуга срещу уговореното възнаграждение и като накърняващ добрите нрави доколкото уговореното възнаграждение е в размер повече от половината сума по договора за заем. В молба-уточнение от 21.11.2022 г. са изложени твърдения, че ищецът заплатил в полза на ответника уговореното с договора за поръчителство възнаграждение в срока на договора за кредит за периода от 03.05.2022 г. до 03.10.2022 г.

По изложените доводи е направено искане процесният договор за поръчителство да бъде прогласен за нищожен, както и ответникът да бъде осъден да върне получената въз основа на нищожната сделка сума в размер на 800 лева, ведно със законна лихва за забава от подаване на исковата молба до окончателно погасяване на вземането. Направено е искане сторените от страната съдебни разноски да бъдат възложени в тежест на ответника.

С молба от 12.02.2024 г. е направено изменение на размера на предявения осъдителен иск, като същият се счита предявен за сумата в размер на 502,92 лева.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът (фирма), чрез процесуалния си представител, поддържа доводи за недопустимост на предявената искова претенция. В подадения отговор са изложени подробни съображения за липса на правен интерес от предявяване на установителен иск за нищожност на процесната сделка, тъй като ищецът разполага с друг път за защита, а именно посредством предявяване на осъдителен иск за връщане на недължимо платени суми въз основа на договора за поръчителство. По същество на спора процесуалният представител на дружеството излага подробни съображения за неоснователност на предявения иск. В подадения отговор са изложени съображения, че дружеството е вписано като финансова институция в Регистъра на БНБ за финансовите институции с основен предмет на дейност – предоставяне на гаранционни сделки по занятие, поради което му се следва и съответно възнаграждение. В допълнение се сочи, че основанийето за сключване на договора за предоставяне на гаранция е изпълнение на договорно задължение на ищеца, произтичащо от договора за заем, поради което твърдението, че процесният договор е сключен без основание е неоснователно. В подадения отговор са изложени съображения за неоснователност на поддържаните в исковата молба доводи за нищожност на сделката поради противоречие с добрите нрави, тъй като е сключена в рамките на свободата на договаряне, регламентирана в чл. 9 ЗЗД. Представителят поддържа, че не е налице липса на еквивалентност на престациите, тъй като срещу уговореното възнаграждение (фирма) е поело задължение да отговаря за целия дълг на ищеца, включително и за разноските при неизпълнение. С подадения отговор са оспорени доводите за нищожност на договора за предоставяне на гаранция, като сключен при неспазване на нормите на Закона за потребителски кредит, тъй като нормите са приложими единствено по отношение на договора за потребителски кредит, какъвто процесното съглашение не е. Представителят на страната поддържа, че ответникът не е страна по договора за заем, поради което не би могъл да се ангажира със становище по релевираните от ищеца твърдения във връзка с неговата действителност. По изложените доводи е направено искане исковата молба да бъде върната, а производството по делото прекратено поради липса на правен интерес от предявяване на установителен иск за нищожност на процесната сделка, а при условията на евентуалност исковата претенция да бъде отхвърлена като неоснователна. Направено е искане сторените от дружеството съдебни разноски да бъдат възложени в тежест на ищеца, а в случай, че на ищцовата страна се следват съдебни разноски за производството е направено възражение за прекомерност.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид доводите и възраженията на страните, приема следното:

Страните не спорят, че между ищеца в качеството на кредитополучател по сключен с (фирма) Договор за паричен заем № ***** и ответното дружество като „гарант“ е сключен Договор за предоставяне на гаранция № ***** от 03.05.2022 г., съгласно който (фирма) се

задължава да издаде гаранция за плащане на задълженията по договора за кредит срещу възнаграждение дължимо от потребителя в размер на 502,92 лева.

От приетата по делото съдебно-счетоводна експертиза, която съдът цени като обективно и компетентно дадена се установява, че заплатената от ищеца в полза на ответника сума по Договор за предоставяне на гаранция № ***** от 03.05.2022 г. възлиза на 502,92 лева.

По направеното от ответника възражение за недопустимост на производството съдът приема следното:

Съгласно актуалната практика на СЕС, намерила израз в Решение от 23.11.2023 г. по дело С-321/22, явяваща се обвързваща за настоящия съд, е прието, че член 7, параграф 1 от Директива 93/13, разгледан във връзка с принципа на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска разпоредби от националното право, които съгласно тълкуването им в съдебната практика, изискват доказването на правен интерес, за да може да се уважи иск на потребител за установяване на непротивопоставимостта на неравноправна клауза, съдържаща се в сключен договор, тъй като се счита, че такъв интерес липсва, когато потребителят разполага с иск за връщане на дадената недължима престация. Предвид изложеното предявеният иск се явява допустим, макар чрез уважаването му в правната сфера на потребителя да не възниква никаква промяна, тъй като за връщане на даденото по договора неминуемо следва да бъде предявен и осъдителен иск. От изложеното следва, че ищецът има правен интерес както от предявяване на иск за прогласяване на нищожността на сделката, така и от осъдителна претенция за връщане на даденото по договора.

Във връзка с доводите на ответника за недопустимост на настоящото производство доколкото между (фирма), (фирма) и С. Н. К. е сключено споразумение за уреждане на спора във връзка с действителността и изпълнението на процесния договор за поръчителство следва да бъде отбелязано, че по същество с депозирана от ищеца молба от 09.08.2023 г. за оттегляне на направен отказ от иска е оспорена действителността на съглашението, като ищцата поддържа, че била „подведена и измамена“. Въпросът дали вземането по чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД е погасено от ответника посредством плащане е въпрос по същество на повдигнатия спор и касае основателността на претенцията, а не нейната допустимост.

По същество на спора съдът намира следното:

В доказателствена тежест на ищеца по предявения иск за прогласяване на Договор за предоставяне на поръчителство № ***** е да установи при условията на пълно и главно доказване, че между страните по спора е сключен договор с описано в исковата молба съдържание, който е недействителен на посочените от страната основания.

В доказателствена тежест на ищеца по предявения иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД е да установи, че е заплатил на ответника процесната сума, а в тежест на ответната страна е да установи основанията, на което е получено плащането, респ., че вземането е погасено посредством връщане на получените по договора суми.

Процесният договор за кредит, по силата на който (фирма) е поело задължение да сключи договор за поръчителство с (фирма) за обезпечаване задълженията на С. Н. К. по Договор за паричен заем № *****/03.05.2022 г., е нищожен на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД поради противоречие с добрите нрави. Добрите нрави са критерии за норми на поведение, които се установяват в обществото, поради това, че значителна част от хората според вътрешното си убеждение ги приемат и се съобразяват с тях. Те са морални норми, на които законът придава правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е нищожност на съответната сделка или клауза, тоест последните не пораждаат предвидените с тях правни последици. Противоречащи на добрите нрави са уговорки, с които се цели постигане на неприсъщ резултат на конкретния вид сделка, при който едната страна се обогатява неоснователно за сметка на другата, използвайки икономически по-силната си позиция и подготвеност за участие в гражданския и търговския оборот. Такива по-конкретни уговорки са договаряне на необосновано високи цени, използване на недостиг на

материални средства на един субект за облагодетелстване на друг, уговорки, целящи недобросъвестна конкуренция, както и уговорки, при които се използва монополно положение на едната страна, за да се наложи на другата страна неизгодно условие. С чл. 9 ЗЗД законодателят е предвидил възможност за страните по сделките свободно да договарят съдържанието им, но е установил и ограничение на тази свобода, като е постановил, че съдържанието не може да бъде договаряно в противоречие с императивни правни норми и с добрите нрави. Нарушаването на тези изисквания води до нищожност на сделките на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД.

В разглеждания случай между ищеца и (фирма) е сключен договор за кредит за сумата в размер на 1600 лева, по силата на който потребителят се задължил да върне на дружеството получената сума ведно с уговорена възнаградителна лихва. Чрез договора за предоставяне на поръчителство е договорено допълнително парично задължение за кредитополучателя под формата на възнаграждение в размер на 502,92 лева. Срещу получаването на това възнаграждение (фирма) се е задължило да сключи договор за поръчителство с (фирма), по силата на който евентуално да заплати дължимите от кредитополучателя суми по договора за кредит при неизпълнение на задълженията му, като в случай на плащане същият разполага с правото да получи, както платените суми, така и законна лихва върху тях от деня на плащането (чл. 143, ал. 1 ЗЗД). Предвид изложеното съдът намира, че липсва еквивалентност в престациите на страните по договора за предоставяне на поръчителство. Този резултат е във вреда на длъжника и води до неоснователно обогатяване на (фирма) за сметка на потребителя. Тези съображения налагат извод, че сключеният договор за предоставяне на поръчителство противоречи на добрите нрави и следователно е нищожен на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, поради което същият не е породил предвидените с него правни последици.

Предвид изложеното съдът намира, че ответникът е получил без правно основание заплатената от ищеца по договора сума в размер на 502,92 лева, която сума подлежи на връщане. Съдът намира за недоказани доводите на ответника за погасяване на вземането от дружеството посредством извънсъдебно заплащане на сумата. Действително по делото / лист 37-39 от производството по ч. гр. д. № 13380/2023 г. по описа на СГС/ е представено споразумение между (фирма), (фирма) и С. Н. К., съгласно което ответникът се е задължил да заплати на ищеца сумата в размер на 502,92 лева. Съгласно разясненията дадени с Решение № 213/06.01.2017г. по гр.д. № 5864/2015г. по описа на ВКС, IV ГО съдът, който следва да се произнесе за съществуването, съответно правата и задълженията на страни по договор, респ. споразумение за извънсъдебно решаване на спора, трябва да установи вида на съглашението, което се определя от действителното му съдържание – действителната обща воля на страните. Във всички случаи на спор относно точния смисъл и действителното съдържание на постигнатото общо съгласие и целените с договора правни последици, съдът е длъжен да отговори каква е действителната воля на страните. Когато уговорките са неясни, непълни и неточни и щом пораждат съмнение, тълкуването се извършва по критериите на чл. 20 ЗЗД. Отделните уговорки се ценят с оглед систематичното им място в договора и във връзка едни с други, като всяка една се схваща в смисъла, който произтича от целия договор, с оглед целта му, обичаите и практиката и добросъвестността. Съдът, ведно с това, преценява обстоятелствата, при които е сключен договора, както и поведението на страните преди и след сключването му. В случая съгласно чл. 1 от споразумението ответникът се е задължил, че процесната сума „ще бъде платена от гаранта към заемателя в брой в деня на сключване на споразумението. Използваната форма „ще“ сочи, че към момента на сключване на споразумение сумата не е заплатена, като плащането ще бъде извършено в последващ момент. Извод за противното не може да бъде изведен от използвания израз – „в тази част споразумението има характер на разписка“ доколкото документ удостоверяващ плащането може да бъде издаден от кредитора едва след реално предаване на сумата. Следва да се взе предвид, че макар ищцата да е направила първоначално отказ от исковата претенция съгласно уговорките по споразумението, непосредствено след подаване на искането за прекратяване на делото е депозирала оттегляне на направения отказ, като изрично оспорва да е изразила воля за десезиране на съда. Предвид изложеното предявеният

осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД се явява основателен.

С оглед изхода от спора съгласно чл. 78, ал. 1 ГПК на ищеца се следват направените разноски за внесена държавна такса за разглеждане на спора и депозит по допуснатата съдебно-счетоводна експертиза в размер общо на 300 лева.

Съгласно чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в случаите на оказана безплатна правна помощ и съдействие в хипотезите на чл. 38, ал. 1, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена на разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, определено от съда. С Определение № 319 от 09.07.2019 г. по ч. гр. д. № 2186/2019 г. по описа на ВКС, IV ГО е разяснено, че за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА пред съответната инстанция, е достатъчно по делото да е представен договор за правна защита и съдействие, в който да е посочено, че упълномощеният адвокат оказва безплатна правна помощ на някое от основанията по т. 1-3 на чл. 38, ал. 1 ЗА, като не е необходимо страната предварително да установява и да доказва съответното основание за предоставяне на безплатна правна помощ. Размерът на адвокатското възнаграждение се определя от съда, поради което не е нужен списък по чл. 80 ГПК – той касае разноските, дължими на страните. Съдът, също така, не е обвързан от искането, ако адвокатът е посочил конкретна сума. При безплатно предоставяне на правна помощ по реда на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА, както е в случая, адвокатът сам, по собствена воля, се съгласява да получи хонорар само, доколкото постановеният от съда резултат е в интерес на страната, която представлява; да го получи след влизане в сила на съдебния акт, с който му се присъжда; размерът на възнаграждението да се определи от съда съобразно размера на уважената/отхвърлена част от иска/исковете и, че възнаграждението ще се дължи се от насрещната страна по правилата на чл. 78, ал. 1-3 ГПК. Съдът е задължен да определи размера на задължението с оглед действителната правна и фактическа сложност на делото, като съгласно възприетото с Решение от 24.01.2024 г. по дело С-438/22 на СЕС виждане член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че ако установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочения член 101, параграф 1, националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба по отношение на страната, осъдена да заплати съдебните разноски за адвокатско възнаграждение, включително когато тази страна не е подписала никакъв договор за адвокатски услуги и адвокатско възнаграждение. От изложеното следва, че съдът не е обвързан от праговете разписани в Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, а следва да определи дължимото адвокатско възнаграждение за всеки отделен случай след извършване на преценка относно правната и фактическа сложност на производството и извършените от процесуалния представител действия. В случая повдигнатия спор няма правна или фактическа сложност, по спорния по делото въпрос е налице константна съдебна практика, депозираната искова молба е бланкетна и процесуалният представител на ищеца не се е явил в проведеното открито съдебно заседание. Предвид изложеното адвокатското възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ следва да бъде определено в размер общо на 150 лева.

Във връзка с искането на процесуалния представител на ищеца за присъждане на адвокатско възнаграждение с ДДС следва да бъде отбелязано, че с Определение № 917/02.05.2023г. по ч. гр. д. № 1323/2023 г. на ВКС, IV ГО, е прието, че предоставената безплатна правна помощ по чл. 38 ЗА представлява по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС безвъзмездна доставка на услуга, която не подлежи на облагане с данък върху добавената стойност по аргумент от по чл. 2, т. 1 ЗДДС, чл. 2, пар. 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл.38, ал.2 ЗА по съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатната правна помощ адвокат. Съгласно чл.25

ал.2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатната помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановления от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС обаче, нито ЗА въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност. Предвид изложеното съдът намира, че в тежест на ответника следва да бъде възложено да заплати адвокатско възнаграждение на представителя на ищеца без ДДС.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявен от С. Н. К., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес), против (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), иск Договор за предоставяне на гаранция № *****/03.05.2022 г. за нищожен на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, поради противоречие с добрите нрави.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на С. Н. К., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес), на основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД сумата в размер на 502,92 лева, представляваща получена без правно основание сума по Договор за предоставяне на гаранция № *****/03.05.2022 г.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на С. Н. К., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес), на основание 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на 300 лева, представляваща сторени по делото съдебни разноси.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес) да заплати на адвокат Д. М., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес), на основание чл. 78, ал. 1 ГПК вр. чл. 38, ал. 2 ЗА, сумата в размер на 150 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на ищеца С. Н. К..

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис от съдебния акт.

Съдия при Софийски районен съд: _____